

GÜZEL KULLUK ETME SANATI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebi'ahu biihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvan... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesin bid'atün, ve külle bid'atin dalâletün, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'nnebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِنَّ اللَّهَ وَعَدَنِي أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي، أَرْبَعِ
مِئَةِ أَلْفٍ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ

زِدْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: وَهَكَذَا وَجَمَعَ كَفَّهُ. قَالَ:
زِدْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: وَهَكَذَا

(حم.ع.ض. عن أنس)

RE. 91/1 *(Inna'llâhe vaadenî en yüdhile'l-cennete min ümmetî erbaamieti elfin. Kâle ebû bekrin: Zidnâ yâ rasûla'llâh! Kâle: Ve hâkezâ,*

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

*ve cemea keffehû. Kàle: Zidnâ yâ rasûla'llàh!
Kàle: Ve hâkezâ!)*

Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerinizi, taatlerinizi kabul eylesin. Dileklerinizi ikram ve ihsan eylesin.

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktarını size *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce, evvelen ve hasasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS hazretlerinin ruhu için ve onun âlinin, ashâbının, etbâının, ahhâbının ruhları için;

Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için ve hassaten eseri te'lif eylemiş olan Gümüştaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ruhu için; bu eserin içindeki bilgilerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin cümlesinin ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, akrabasının ruhları

için; biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı şerif okuyup ruhlarına hediye edelim, ondan sonra başlayalım, buyurun!

.....

a. Hesapsız Cennete Girecek Kimseler

Mukaddimedede Arapça metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabınının 91. sayfasındaki 1. hadis-i şeriftir.

Ahmed ibn-i Hanbel, Enes RA'dan rivayet eylemiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

إِنَّ اللَّهَ وَعَدَنِي أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي، أَرْبَعَ
مِئَةِ أَلْفٍ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ

زِدْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: وَهَكَذَا وَجَمَعَ كَفَّهُ. قَالَ:
زِدْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: وَهَكَذَا

(حم.ع.ض. عن أنس)

RE. 91/1 (*Inna'llàhe vaadenî en yüdhile'l-cennete min ümmetî erbaamietî elfin. Kàle ebû bekrin: Zidnâ yâ rasûla'llàh! Kàle: Ve hâkezâ, ve cemea keffehû. Kàle: Zidnâ yâ rasûla'llàh!*)

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.165, no:12718; Taberânî, *Mu'cemü'lEvsat*, c.III, s.359, no:3400; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.446, no:32101; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s203, no:7136.

Kàle: Ve hâkezâ!)

(*Inna'llàhe vaadenî*) “Allah-u Teâlâ bana vaad eyledi.” Neyi vaad eylemiş, (*En yüdhile'l-cenneti min ümmeti en erbaamieti elfin.*) Ümmetinden 400 bin kişiyi cennete sokacağını vaad etti.

(*Kàle ebû bekrin*) seven, iyi tanıyan, en yakın olanlardan birisi. Hemen niyaz eylemiş, (*Zidnâ yâ rasûla'llah!*) “Yâ Rasûllallah, arttır!” diye rica etmiş, istemiş Peygamber Efendimizden. Teklif etmiş. Allah razı olsun, onun gayreti bizim lehimize...

(*Kàle ve hâkezâ ve cemea keffehû*) Ellerini böyle yan yana getirmiş, “Bu kadar daha...” demiş Peygamber Efendimiz.

(*Kàle: Zidnâ yâ rasûla'llah!*) “Yâ Rasûllallah, arttır, daha arttır! Arttırılmasını iste, rakam biraz daha da yükselsin!” deyince, (*ve hâkezâ*) “Bu kadar daha...” buyurmuş.

Şimdi başka hadis-i şeriften biliyoruz. Cennete bi-gayri hesab girecek insanları bildirirken; “Yetmiş bin kişi bi-gayri hesab cennete girecek.” dedi Peygamber Efendimiz. Hattâ Ukkâşetü’bnü Mihsan es-Sakafî Hazretleri ki, Efendimiz’in çok sevdiği, itimad ettiği mücâhid ashabından idi. Ordularda onu vazifelendirirdi. Ayağa kalktı:

“—Dua et de ben de onlardan olayım yâ Rasûlallah!” dedi.

Peygamber SAS Efendimiz: “—Sen onlardansın!” dedi. Sonra Efendimiz bildiriyor ki:

“—Ben bu yetmiş bin bi-gayri hesab, hesap

görmeden doğrudan doğruya cennete girecekleri arttırmasını diledim Rabbimden; o da her birine yetmiş bin bağışladı. Yâni yetmiş bin kere yetmiş bin oluyor. (70.000 x 70.000 = 4.900.000.000) Dört milyar dokuz yüz milyon...

Bir de Rahmân'ın avuçlarından birkaç avuç daha ilâve...

Bu şeye benziyor. Bilmiyorum semt pazarlarında alışveriş yaptınız mı? Alırsınız kuru fasulyeyi, mercimeği, nohudu neyse... Terazide satıcı biraz ağır tartar. Tartı bittikten sonra, bu da cabası diye biraz daha avuçlayıp koyar.

Burada da ilâve ama nasıl ilâve? Rahman'ın avuçları ile ilâve... İnsanlar anlasın diye söyleniyor tabii bunlar. Allah-u Teâlâ'nın eli, avucu nedir, idrak edemeyiz ama, herhalde *Allahu ekber*, Allah en büyük olduğuna göre, her şeyden, her yönden en büyük olduğuna göre, muhakkak ki onun ilâvesi de çok büyük ilâvedir.

Burada da, "Arttır yâ Rasûlallah!" deyince, Efendimiz'in iki elini bir araya getirip, bu kadar daha demesi o hadis-i şerifi hatırlatıyor. Yâni Rahmân'ın avuçlaması ile ilâve... Yâni hak edilenden daha fazla, şu kadar daha... Lütuf yani... Fazl u kereminden şu kadar daha, şu kadar daha arttırılmış oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi kulluğunu güzel yapmağa muvaffak eylesin... Bir kere önemli olan bu... Biz dünyaya geldik, sonsuz nimetlerine mazharız Allah'ın...

Bir kere bizi insanoğlu yaratmış. Ademoğlu

yaratılmış olmak çok büyük bir lütuf... Başka mahlûk da yaratılabilirdi insan, kertenkele olabilirdi, yılan olabilirdi. İnsan olmazdı da at olurdu, eşek olurdu, maymun olurdu, bilmem ne olurdu, bilmem ne olurdu. Ama insan yaratmış. İnsanoğlunu da yeryüzüne çok büyük bir rütbe ile göndermiş. Halifetullah diye büyük bir pâye vererek göndermiş ve bütün varlıkları emrine vermiş insanoğlunun...

Biz şimdi zorbalığımızdan mı koyunları kesiyoruz, sığırları kesiyoruz, balıkları yiyoruz, meyvaları kopartıyoruz? Hayır! Allah bize vermiş, bize musahhar kılmış. Yâni Allah'ın ikramı bunlar... Bunları kullanmakta bir vebal yok... Kurban kesiyoruz, et yiyoruz, yasak mı? Değil... Neden? Allah-u Teâlâ Hazretleri bizler için bunları yaratmış ve bizlere vermiş. Kullanma müsaadesine sahibiz, Allah'ın ikramı bize...

Allah'ın ikramı çok üzerimizde... Buna karşılık kibar bir insan, centilmen bir insan ne yapar? İyiliğe karşı iyi tavır takınır. Centilmenliğe centilmenlik, ikrama ikram... Güzel söze güzel söz, güleç yüze güleç yüz... Karşılığın da güzel olması lâzım!

Şimdi bizim de Allah bizim Rabbimiz olduğu için, yaradanımız olduğu için, her türlü nimeti, varlığı, tatlılığı, güzelliği, hoşluğu bize veren olduğu için, bizim ona sonsuz derecede sevgi duyup, sonsuz derecede güzel kulluk etmek için, duygularımızın böyle coşkulu olması lâzım! Allah'a güzel kulluk etmek için gayret etmemiz lâzım!

Sevilecek şeylerin en güzeli Allah... Bütün güzel şeyleri yaratan Allah, bütün nimetleri veren Allah... Bizim ona karşı şükran borcu, sevgi, saygı dolmamız lâzım! Tarif edilmeyecek kadar güzel duygularla bağlanmamız lâzım! Hani aşık olmamız lâzım!

Biz Allah'ı görmüyoruz ama, nimetlerini görüyoruz. Sabah akşam, gece gündüz, her anda, her şanda nimetlerine mazharız. Aşık olmamız lâzım!

O sebepten utanmamız lâzım, güzel kulluk etmemiz lâzım!

Güzelliğe güzellikle mukabele etmek...

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ

(الرحمن: ٦٠)

(*Hel cezâü'l-ihsâni ille'l-ihsân*) “İyiliğin mukabili iyilikten başka bir şey midir?” (Rahmân, 55/60)

Allah bu dünyada iyilik edene ahirette iyilik verecek ama, bir de kaide bu... “İyiliğin karşılığı iyiliktir!” diye bir hüküm de çıkıyor. Bu ayet-i kerimenin altında böyle bir incelik de var.

Onun için, birisi bize bir şey verince teşekkür ederiz. Bir şey vermese de, “Nasılsın?” diyor, “Teşekkür ederim!” diyoruz.

“—Buyur, kapıdan sen önce gir!” diyor, “Teşekkür ederim!” diyoruz.

Kapıyı açıverse, “Teşekkür ederim!” diyoruz. “Otobüse önce sen buyur!” dese, “Teşekkür

ederim!” diyoruz. “Zahmet buyurdunuz. Allah razı olsun!” diyoruz, dua ediyoruz.

Yâni iyiliğe iyilikle mukabele ediyoruz.

Onun için, bizim aslında sevgi dolu olarak, Allah’a aşık insanlar olarak, var gücümüzle Allah’ın sevdiği güzel şeyleri, Allah’ın hoşuna gidecek şeyleri yapmağa çalışmamız lâzım!

Yâhi hiçbir hesap yapmadan... Ama hesap yapacak olursak, bunca nimetin karşısında yine şükran duygularıyla Allah’a ibadet etmemiz lâzım!

Hiçbir hesap yapmadan Allah’a güzel kulluk etmek en yüksek duygu... O benim Rabbim, ben onun kuluyum. Elbette ne derse yapacağım!

Ne güzel söylüyor Osmanlı şairi:

Cânı cânan dilemiş, vermemek olmaz ey dil; Ne nizâ eyleyelim, ol ne senindir ne benim!

Canı sevgili istemiş, vereceğiz, vermemek olmaz! Niye çekişip duruyoruz, can senin de değil, benim de değil...

Yâni canını verecek. Ne güzel bir ifade ile anlatıyor. Edebî sanatlarla dolu bir beyit...

Cânı cânan dilemiş, vermemek olmaz ey dil; Ne nizâ eyleyelim, ol ne senindir ne benim!

İşte biz de Allah yolunda canımızı vermeliyiz, seve seve vermeliyiz. Yoluna feda edelim diye büyüklerimiz bu duyguyu yaşamışlar, bu güzellikle Allah’a ibadet etmişler.

Yunus Emre’nin meselâ şiirlerini okuyun! Tahlil etmeğe çalışın, anlamağa çalışın! Mevlânâ’yı

anlamağa çalışın! Kaddesa'llàhu sirrahümâ...

Nasıl davranışları? Canını feda etmeğe hazır, seve seve feda etmeğe hazır... Ne kadar güzel duygular, ne kadar sağlam duygular... Ne kadar temiz duygularla Allah'a bağlılar!

Doğrusu bu... Ama bunun ötesinde eğer üç kuruşluk bir şey almak istiyorsan, buna karşılık faiz söz konusu ise, Allah'a bu zulmün karşılığında yine kulluk etmen lâzım! Yâni çok maddeci isen, çok hesap yapan bir insansan bile, yine Allah'ın bir tek nimetinin bile şükrünü ödeyemezsin!

Akıl nimetinin şükrünü ödeyebilir misin? Boyun posun fidan gibi; aklın olmasaydı ne olacaktı? Gitmiştin işte, tımarhanelik bir adam... “Yazık, delikanlı çok güzel ama akli yok!” diyeceklerdi. “Zavallı, dalyan gibi, levent gibi ama akli yok!” diyeceklerdi.

Şu akıl nimeti, şu gönül nimeti, şu göz nimeti, şu Müslüman olmak nimeti... Ne kadar büyük nimetleri var üzerimizde Allah'ın... Binaen aleyh bizim severek kulluk etmemiz lâzım! Aşıkâne, sâdıkâne kulluk etmemiz lâzım!

Tabii, onun dergâhına lâyıık olmaz. Her şeyimiz yine ondan... Malzeme ondan... Biz ona kulluk edeceğiz. Yaratan o, veren o... Malı, mülkü, sıhhati, afiyeti, akli, fikri veren o... Onun verdiği malzeme ile ona kulluk edeceğiz. Fason iş yapıyoruz yâni... Bütün malzeme ondan, biz de ona kulluk edeceğiz.

Bir şey değil... Bizim yaptığımız hiçbir şey değil, incir çekirdeğini doldurmaz. Ama Allah-u

Teâlâ Hazretleri bu dünyayı imtihan dünyası yarattığından, güzel hareket edenlere ahirette sonsuz nimetlerini verecek cennetinde...

Cennetin bir taşını karşılayamayız. Yunus Emre ne diyor?

*Kerpiçleri altın gümüş Yaradan ne hoş yaratmış,
Misk ü amberle donatmış, Kokar Allah deyu
deyu...*

Cennetin köşklerinin kerpiçleri, Yunus Emre'nin dediği gibi altından, gümüşten, mücevherattan... O saman biz cennetin bir köşesinin mücevheratını ödeyemeyiz. Bir odasının bölmesini ödeyemeyiz.

Hani Merkez Bankası'nın depolarında altın kalıpları saklıyorlar, tuğla gibi... Onlardan oda bölmesi olacak. Sen nasıl ödeyebilirsin?

Yâni parayla almağa kalksak, parayla verse Allah mahvolduk. Yine fazl u kereminden veriyor. Ama ne yapana veriyor? İmtihanda güzel bir kulluk davranışı sergileyene veriyor.

Onun için yine bedavadan veriyor, yine fazl u keremiyle veriyor. Yine rahmetine bahane bulup veriyor. Bir şeyi bahane ediyor veriyor, yoksa bahası değil... O verdiği lütfun bahası değil. Bahane buluyor, veriyor. Şöyle yaptın, aferin... Böyle yaptın, aferin...

Dün ben bizim torunu yakaladım, seviyorum. O da kaçmağa çalışıyor, bangır bangır bağırıyor. Lütfen de bırakacağım diyorum. Lütfen dersin sana şeker alacağım, lolipop alacağım, şunu alacağım, bunu alacağım dedim, birkaç defa

lütfen dedirttim, bakkala da gittim aldım. Maksat torunun gönlünü almak, bir lütfen demesi bahane oluyor.

Şimdi Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi de fazl u keremiyle, liyakatımız yoktur, ona lâyük amelimiz yok elimizde... Ama ne yapalım? Allah bizim gönlümüzü temizlesin, duygularımızı temizlesin, aklımızı, niyetimizi temizlesin, ona güzel kulluk etmeğe, canımızı her şeyimizi vermeğe bir razı olalım. O yolda da elimizden geldiğince gayret sarf edelim! O da, “Tamam, bu kul bir şeyler yapmağa çabaladı.” diye lütfuyla bizi cennetine dahil eylesin... Bizi Allah’a isyan zilletine düşürmesin...

Büyük zillet o, büyük kepezelik... Allah’a isyan etmek kadar küstahlık ve kepezelik olur mu? Allah’a günah işlemek kadar nankörlük olur mu, namertlik olur mu?

Ama yapıyor insanoğlu, yapıyoruz. Allah bizi o namertlikten, o küstahlıktan, o kusurdan korusun, o bataklığa batırmasın... Şöyle ârif, edip, zarif, kâmil, velî, mahbub, makbul bir kul eylesin... Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi fazl ü keremiyle cennetine dahil eylesin... Azabından, gazabından, kahrından bizleri uzak eylesin...

Kur’an-ı Kerim’de herkesin cehenneme girip çıkacağını söylüyor ayet-i kerime:

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا، كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا

مَقْضِيًّا

(مریم: ۷۱)

(*Ve in minküm illâ vâhidühâ, kâne alâ rabbike hatmen makdıyyâ*) [İçinizden, oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür.] (Meryem, 19/71)

Cehenneme girmeyen yok, herkes girecek. Ama nasıl girecek? Mü'min sırat köprüsünden yel gibi geçecek. Kâfir düşecek, yanacak. Suçlu, günahkâr azab görecek.

Evliyâullahtan bir büyük zât ağlıyormuş.

“—Niye ağlıyorsun?” demişler.

Demiş ki:

“—Kur'an-ı Kerim'de kesin ayet var, herkes cehennemden geçecek, bir giriş, bir çıkış olacak Sırat'tan geçerken... Gireceğim kesin de, çıkacak mıyım, çıkmayacak mıyım, ona ağlıyorum.” demiş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi gazabına uğrayanlardan, cezasına, kahrına maruz olanlardan etmesin... Yâni günaha düşürmesin, haramı işletmesin... Haram zilletinden, günah zilletinden bizi ona güzel ibadet etmek izzetine, saadetine, devletine nail eylesin... Öyle kullar olalım! İte kaka Müslüman olmak değil, döve söve namaz kılmak değil, can ü gönülden, isteyerek, âşıkâne, sadıkâne ibadet etmeyi Allah bize nasib eylesin muhterem kardeşlerim!

Temenni ettiğimiz bu...

Bu dervişlik dediğimiz şey de o...

Dervişlik nedir? Dervişlik Allah'a güzel kulluk etme sanatıdır.

Her şeyin bir sanatı var ya... Hattat bir sanatkâr, hat sanatı diyoruz. Kilimci bir sanatkâr, halıcı bir sanatkâr, bakır işçisi bir sanatkâr, mücevherci bir sanatkâr; yüzükçü, bilezikçi bir sanatkâr... Sanat bunlar...

Bir de meselâ, hitabet sanatı diyorlar; hatiplik yapabilmek, güzel konuşabilmek bir sanat... Güzel yazı yazma sanatı; sanat diyorlar böyle şeylere. Doğru, o da bir güzel iştir, kolay değildir. Ben de diyorum ki kulluk sanatı. Allah'a güzel kulluk sanatı... Allah'a güzel kulluk sanatı nedir? Dervişliktir. Dervişlik işin mânevî yönünü de düşünerek, kalbin temizliğini de düşünerek, duyguların pırıl pırıl güzel olmasını da düşünerek, ahlakın, edebin tam, en güzel tarzda olmasını da düşünerek Allah'a güzel kulluk etme sanatı... Dervişlik bu. Dervişlik yoksa sadece tesbih demek değil. Yunus Emre onun için diyor ki şiirinde:

*Ele geleni yersin, Dile geleni dersin, Böyle dervişlik dursun, Sen derviş olamazsın!*²

²Şiirin tamamı şöyle:

Dervişlik der ki bana, Sen derviş olamazsın! Gel ne diyeyim sana, Sen derviş olamazsın!

Derviş bağırı taş gerek, Gözü dolu yaş gerek, Koyundan yavaş gerek; Sen derviş olamazsın!

Doğruya varmayınca, Mürşide ermeyince, Hak nasib etmeyince; Sen derviş olamazsın!

Dövene elsiz gerek, Sövene dilsiz gerek, Derviş gönülsüz gerek; Sen derviş olamazsın!

Ele geleni yersin,

Dile geleni dersin, Böyle dervişlik dursun; Sen derviş olamazsın!

Şeyhin sözleri haktır, Asla hilafı yoktur, Senin inadın çoktur;

Sen derviş olamazsın!

Derviş Yunus gel imdi, Ummanlara dal imdi, Ummana dalmayınca; Sen derviş olamazsın!

Ne yapacak? Haram mı, helâl mi diye kontrol edecek, haram yemeyecek. Diline de her geleni söylemeyecek. Güzel şeyleri söyleyecek, sevaplı şeyleri söyleyecek. Allah'ın sevdiği şeyleri söyleyecek. Karşı tarafın gönlünü alacak şeyler söyleyecek. Hakkı söyleyecek. Hakikati söyleyecek.

Her şeyin böyle bir inceliği var. İşte dervişlik onu öğretiyor. Güzel kulluk etme sanatı. Dervişlik nedir? Allah'a güzel kulluk etme sanatı.

Onun için eski büyük evliyaullahın hayatını okuduğunuz zaman, menâkıbını dinlediğiniz zaman bakıyorsunuz ki;

“—Allah Allah, ya benim anladığım gibi değil bu insanlar. Biraz daha değişik. Allah Allah, ben dervişliği başka türlü sanıyordum. Bunlar meğerse başka türlüymüş.” diye insan onların hayatlarından ibret alıyor, uyanıyor, intibaha geliyor.

Onun için cumartesi günleri Mustafa Nazmi Camii'nde, karşı tarafta *Tabakâtü's-Sûfiyye*'yi okuyoruz. Yani büyük evliyaullahın, sufilerin hayatlarını okuyoruz. Ne kadar önemli, ne kadar güzel...

Meselâ, dün akşam Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleri'ni okuduk. Ne diyor? (*Ve kâne fakîhen*) Cüneyd-i Bağdâdî'nin hayatını anlatırken diyor ki: Fakih idi. Fakih ne demek? Fıkıhı çok iyi bilen demek. Hocası çok büyük. Zamanının müctehid alimlerindenmiş fıkıhta hocası. Hocasının halkasında Cüneyd-i Bağdâdî sorulan sorulara fetva verecek seviyeye yükselmiş. Hocasının

halkasında fetva verirdi. (*Kâne yuftî halkatihi*)
Hocasının halkasında fetva verirdi diyor.

Yani büyük dervişlik, evliyaullahlık, büyük mutasavvıflık nasıl oluyor? Din bilgisiyle oluyor, fıkıhla oluyor. Müftüler kadar, müctehidler gibi iyi bilecek. Bu bilgisini Allah'ın rızasını kazanmakta kullanacak. Aklını, fikrini Allah'ın rızasını kazanmakta kullanacak.

Birisi, mesela evliyaullahtan birisi, getirmişler al sana sadaka. Para vermeye el uzatmışlar. Şöyle bir duraklamış. Şöyle bir tereddüt geçirmiş. Çabuk intikal ediyor mübarekler. Almış parayı. Demişler ki yanına yanaşıp: Efendim siz almazdınız, böyle fukaraya sadaka verilir gibi sadaka filan almazdınız. Niye aldınız?

“—Reddetsem reddetmekte nefsimin izzetini, kabul etmekte de nefsimin zilletini gördüm. Nefsimin zilletini izzetine tercih ettim.” diyor.

Ne demek bu? Yani sadakayı almak nedir? Küçültür insanı. Birisi sana gelse;

“—Aç bakayım avucunu. Al sana bakalım kesemden, şu benim hayrâtım, hasenâtım.” dese herkesin içinde, kıpkırmızı kesilmez misin? Neden? Almak zor...

Vermek? Vermek insanı kabartır. Yani hoşuna gider. Ona veriyorsun, buna veriyorsun; hoşuna da gider. Herkes, “Allah razı olsun, Allah ömür versin!” bilmem ne filan dedikçe insanın hoşuna gider. Birisine de sen para verdiğin zaman:

“—Git ya bir fakire, benim ihtiyacım yok.” dese, nefesine zor geldiğinden kabul etmiyordur.

Şimdi bunları düşünüyor içinde. Bunları düşünüyor ve diyor ki:

“—Nefsimin hoşuna gitmeyen işi yapayım, alayım!” diyor.

Tabii alacak, öbür tarafta bir başka fakire verecek. Ama almanın horluğunu, reddetmenin izzetine tercih ediyor; nefsi hor olsun diye.

Birisi de kafasını kesmeye götürüyorlarmış dervişlerden. Yani bu mübareklerin hallerini anlatmak için söylüyoruz bunu. Gidiyor, tutmuşlar, elleri bağlı. Yatıracaklar, kafasını kesecekler. Gidecek, ölecek. Yolda soruyor kendi kendine:

“—Ey nefsim söyle bakalım, hep Allah’a teslim olmak, razı olmak, kadere rıza göstermek der dururdun. İşte bak şimdi haksız yere seni kesmeye götürüyorlar, kafanı. Bak bir haksızlık var. Mâsum olduğun halde kafanı kesmeye, bir zanla, bir iftirayla, yanlış olarak kesmeye götürüyorlar. Söyle bakalım şimdi de kadere razı mısın? Bak ters bir kader işte. Kafanı kesmeye götürüyorlar.”

Şöyle kendi kendine sormuş, kendi kendinden cevap beklemiş.

Nefsinden hiç itiraz yok:

“—Eh ne yapalım, demek hayatımız bu kadarmış. Demek Allah böyle takdir etmiş. Eh pekâlâ, eyvallah.” demiş.

Allah Allah... Tam celladın yanına kadar gitmiş, orada birisi bağırmış:

“—Durun, haksızlık oluyor!” filan diye.

Celladın yanından dönmüş. Ama sözü çok önemli:

“—Vallahi, kafamın kesilmesinden halâsıma değil, —halâs olmak kurtulmak demek ya— o andaki ihlâsıma seviniyorum.” diyor.

O zaman kendi kendine sordu da itiraz yok ya, o andaki o ihlâsına sevinmiş. İyi ki öyle dedim diye. Ya bir de:

“—Olur mu böyle şey ya hay Allah!” bilmem ne filan deseydi...

Bazısı geliyor, mesele soruyor bize. Dün bana anlatıyorlar. Birisi bir mesele sormuş. Ben de o meseleye bir cevap vermişim. Sonra girdiği işte bir problemle karşılaşmış. O problemden dolayı feverân etmiş, bağırılmış, çağırılmış, kızmış. Masa yumruklamış filan, sağa sola çatmış. Ondan sonra da bana karşı biraz böyle sözler söylemiş filan diyor arkadaş, anlatırken.

E kaybetti. Yani sormasaydın, bana ne sordun? Meseleyi bana soruyor, ben de Allah rızası için bir cevap vermişim. Sonra işte bir sıkışıklık olunca, hop kabahat bize geliyor. Kusur kendisinde, kabahat bize geliyor. Kendisinin çok daha fazla kusuru var. O zaman bize karşı sevgisinde, bağlılığında zelzele meydana gelmiş yani. O onun kusuru.

Evet, yani dervişlerin imtihan olduğu zaman, bak mesela ölüme giderken Allah’a itirazı yok. Ama berikisi menfaatinde birazcık oynama oldu mu hocasına itirazı var. Hoca nihayet Allah’ın bir kuludur da, olsun hocaya da bağlılık sözü vermedi mi? Ne oluyor? Kabahati yok.

Hocası ondan kilometrelerce uzakta. Açmış bir mesele sormuş. Cevap vermesem bir türlü, cevap versem bir türlü. Biz de hak bildiğimiz bir şeyi söylemişiz yani. Sorulana göre zaten söyleniyor. Söylediğimiz de yanlış değil. Sözümüzü dinlememişler. İşte bir terslik olunca bu sefer bize karşı bağlılığı sarsılıyor. Bu ne? İmtihanı kaybetmek. Allah da böyle imtihan eder insanı. O zaman kaybolur. Derecesi kaybolur. Zarar eder.

İkinci hadîs-i şerife geçiyoruz. Birinci hadîs-i şerif bu. Allah hepimizi güzel kulluk yapmaya muvaffak eylesin. Zikrinde, şüküründe bulundursun... Zikrinden, şüküründen ayırmasın... Güzel kulluğunda kusur işletirmesin... O yoldan saptırmasın... Lütfuyla, fazl u keremiyle, bizim kazancımız olduğundan değil, lütfuyla bizi cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin...

b. Müezzinin Mükâfâtı

İkinci hadîs-i şerif.

Bu da Ahmed ibn-i Hanbel ve Neseî’de Berâ ibn-i Âzib RA’dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif.

Ne diyor Efendimiz SAS bu rivayete göre:³

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ
وَالْمُؤَذِّنِ يُغْفَرُ لَهُ بِمَدِّ

³ Neseî, *Sünen*, c.III, s.17, no:642; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.284, no:18529; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.502, no:1610; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VIII, s.136, no:8198; Ruyânî, *Müs-ned*, c.I, s.408, no:349; Bera’ ibn-i Âzib RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.II, s.619, no:20550; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.VIII, s.212, no:7152.

صَوْتِهِ، وَيُصَدِّقُهُ مَنْ سَمِعَهُ مِنْ رَطْبٍ وَيَابِسٍ، وَلَهُ
مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُ

(حم. ن. ض. والرويانى، والسراج عن البراء)

RE. 91/2 (*Inna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale's-saffi'lmukaddemi, ve'l-müezzinü yuğferu lehû medde savtihî, ve yusaddikuhû semiahû min ratbin ve yâbisin, ve lehû mislü ecri men sallâ meahû.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

(*Inna'llàhe*) “Hiç şüphe yok ki Allah-u Teâlâ Hazretleri, (*ve melâiketehû*) ve melekleri, (*yusallûne*) salât u selâm ederler; (*ale'ssaffi'l-mukaddemi*) öndeki safa salât u selâm ederler.”

Allah'ın salât u selâmı nedir? Rahmeti ve mağfiretidir. Meleklerin salât u selâmı nedir? Duasıdır. Allah, ön saftaki, öndeki, mukaddem, daha öndeki, mukaddem saftakine rahmet eder. Melekler de dua eder. Bu nedir? Bu camiye evvel gelenin mükâfatıdır.

Camiye evvel gelen yürür yürür yürür, ön tarafa oturur. Daha sonra gelen yanına oturur, yanına oturur. O saf dolunca arkaya geçer oturur. O saf dolunca üçüncü saf, beşinci saf. Nihayet cami dolar. Camiye ilk gelenin mükâfatı daha fazla olur. Cuma namazında da böyledir, başka zamanda da böyledir.

Çünkü camiye girdi mi insan namazı beklemek için durduğu müddetçe namazdaymış gibi sevap alır, camide durduğu müddetçe. Cami Allah'ın evi olduğundan camiye gelene Allah

mutlaka mükâfatlar verir ev sahibi olarak. Onun için camiye erken gelip Kur'an okumak, zikir etmek, tesbih eylemek, Allah'ın seveceği şekilde nafle namaz kılmak gibi faaliyetlerle zamanı değerlendirmeli.

Kimisi camiye girmiyor, dışarıda vakit geçiriyor. Bütün Anadolu'da filan gördüğümüz böyle. Namaz vaktine kadar dışarıda güneşlenirler. Girmezler içeriye. Ben de öyle bir yere gittim mi "*Esselâmu aleyküm!*" derim duran hacı babalara. Kumrular gibi dizilirler böyle. Dışarıda güneşlenirler, girmezler içeriye. Hemen içeri yürürüm. Dışarıda ne işin var, kazanç içeride, sevap içeride... Dışarıda durmaya sevap yok, içeri girmekte sevap var.

Hele ezandan evvel girip namazı beklemekte çok sevap var. Ne kadar erken girersen sevabı o kadar çok. İçeride ibadet ettikçe, namaz kıldıkça, Kur'an okudukça, zikrettikçe ayrıca sevapları var. Onun için, mümkün olduğu kadar ön safa gitmeye çalışmak lazım.

"—Pekiye Hocam, bir soru. Cami kalabalık ama ben de kurnazım. Omuzları ayıra ayıra, omuzlardan atlaya atlaya en ön safa gittim."

Bu makbul değil. Boş yer varsa gidersin. Boş yer varsa kimseyi ezalandırmadan gidersin. Ama insanların omuzlarına basarak veya omuzlarını ayırarak, rahatsız ederek öne gidilmez. Önceden gelseydin. Melekler giriş sırasına göre yazarlar. Önceden gelseydin. Önceden gelemeyince başkasının sonradan kurnazlık edip öne gelmekle hakkı alınmaz.

Önceden gelmek lazım. Caminin kıymetini bilmek lazım. Camideki zamanı değerlendirecek irfan seviyesinde olmak lazım. Kimisi içerde sıkılıyor. “Ne yapayım ben içerde püf. Of canım sıkıldı.”

Ee, demek ki sen pişmemişsin de, hamsın da ondan. Ya fırsatı bulmuşsun, caminin içinde Allah’la baş başa, Allah’ın evinde. Zikret, gözünü kapa. *Lâ ilahe illa’llah* de, *Estağfiru’llah* de, *Sübhàna’llàh* de, (*Sübhàna’llàhi ve bi-hamdihî, sübhàna’llàhi’lazim*) de... Hadîs-i şerif var bu konuda.

(*Sübhàna’llàhi ve’l-hamdü li’llàhi ve lâ ilâhe illa’llàhu va’llàhu ekber, ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llàhi’l-aliyyi’l-azim.*) Ne kadar kıymetli tesbihler bunlar.

Kur’an oku! Kur’an’ı ezberle! Altmış yaşına geliyor, seksen yaşına geliyor, e bizim hatm-i hâcegânımızda *E lem neşrah leke*’yi okumayı söylüyoruz, “Ben bilmiyorum!” diyor. E ömrünü nerede geçirdin sen?

Alışmamışız. İçeri girip çalışmaya alışmamışız. Kur’ân-ı Kerîm okumaya alışmamışız. Ezberimi arttıracagım diye bir duyguyu yerleştirmemişiz içimize. Dışarıda oturuyoruz, şadırvanın kenarında, bahçenin kenarında ve saire. İçeri gir Kur’an ezberle. Ezberlememiş. İnsanların cennetteki derecesi, ne kadar çok ayet biliyorsa o kadar. Ona göre artacak.

Evet, şimdi bu bir. Allah rahmet ediyor, melekler dua ediyor ön saftakilere, daha önceki saftakilere... Ne güzel. Bu bir.

İkincisi: *(Ve'l-müezzini yuğferu lehû medde savtihi)* “Müezzine gelince, onun sesinin gittiği yere kadar mağfiret olunur müezzin. Yani mağfiret-i ilahiyeye o nisbette mazhar olur. Yani ne kadar çok sesi duyurabiliyorsa, ileriye kadar; o kadar mükâfatı çok olur.”

Başka? *(Ve yusaddikuhû semiahû)* “Kim o müezzinin ezanını duyarsa, onu tasdik ederse...” *Allahu ekber* diyor, *Allahu ekber*. Tamam... *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah* diyor, *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah*. Tamam...

(Es-salâtü hayrun mine'n-nevm.) “Namaz uykudan daha hayırlıdır ey müslümanlar! Uyumayın, kalkın sabah namazına gelin!” diyor. Sabahları müezzin böyle bağıyor. Duyan ne diyor? *(Sadakte ve berarte yâ eyyühe'l-müezzin.)* “Ey ezanı okuyan kardeşim, doğru söyledin, ne iyi söyledin.” demek gerekiyor yani.

Evet, müezzinin böyle sesinin gittiği yerdeki bütün duyanlar hepsi onu tasdik ederler. Ve ona şehadet ederler. Âhirette de şehadet ederler. *(Min ratbin ve yâbisin)* “Yaş kuru ne varsa. Yani her şey... Yani yaş; ağaçtır, yapraktır, çiçektir ve sairedir, canlıdır. Kuru; topraktır, taştır ve sâiredir, dağdır. Onların hepsi tasdik eder. Ahirette de şehadet eder:

‘—Evet yâ Rabbi! Bu senin dinini bağıra bağıra semalara, insanları çağıra çağıra ilan etti. İyi bir iş yaptı. Biz de şahidiz.’ diye tasdik ederler onun iyiliğini.”

(Ve lehû mislü ecri men sallâ meahû.) “Onunla

beraber namaz kılanların kıldıkları namazdan kazandıkları sevabın bir misli kadar ecir, müezzine de ek olarak verilir.”

Bırakalım başka mesleği, müezzin olalım bari. Bundan kârlısı az bulunur yani. Müezzin çağırdı. Camiye geldik. Biz namaz kılıyoruz, biz sevap kazandık. Tamam. Buna dokunmuyor Allah. Senin sevabın sende... Müezzine de senin sevabının misli veriliyor.

Neden? O çağırdı ya. (*Hayye ale's-salâh*) ne demek? “Namaza gelin haydi!” dedi. “Aa ezan okunuyor.” dedin. Sen de abdest aldın geldin. İşte o çağırmanın bereketinden, onunla beraber namaz kılan insanların sevaplarının bir misli müezzine veriliyor. Yaşadı müezzinler.

Tabii, böyle minareden (*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh*) demeye bu kadar mükâfat verilince, insanları doğru yola irşad için, çekmek için irşad ve tebliğ çalışmaları yapanların sevabının ne kadar büyük olduğunu da oradan hatırlayın!

c. Safları Düzeltmenin Fazileti

Üçüncü hadîs-i şerif.

Hız. Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz'den yine Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberânî'de, Beyhakî'de, Hâkim'in *Müstedrek*'inde, Abdu'rrezak'ın *Musannef*'inde (*rahmetu'llâhi aleyhim ecmaîn*) rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

⁴ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.267, no:985; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.160, no:25309; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.101, no:4968; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.536, no:2163; İbn-i

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الَّذِينَ يَصِلُونَ
الصُّفُوفَ، وَمَنْ سَدَّ فُرْجَةَ رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً

(عبد الرزاق، حم.ه. حب.ك.ق. عن عائشة)

RE. 91/3 (*Inna'llàhe teâlâ ve melâiketehû yusallûne ale'llezîne yasilûne's-sufûfe, ve men sedde fûrceten rafeahu'llàhu bihâ dereceten*)

(*Inne'llàhe teâlâ ve melâiketehû*) “Hiç şüphesiz yok ki Allah-u Teâlâ Hazretleri de, melekleri de, (*yusallûne*) salât ü selâm ederler.” Kime? (*Ale'llezîne yasilûne's-sufûfe*) “Safları doldurup insanların arasını birleştirenlere... (*Ve men sedde fûrceten*) Kim bir aralığı, öndeki safın boşluğunu, aralığını oraya girmek suretiyle kapatır, doldurursa, safı tamamlarsa; (*rafeahu'llàhu bihâ dereceten*) Allah onu bir derece yükseltir.”

Onun için, demin biz namaza durduğumuz zamanda ben mikrofonu elime aldım, döndüm ne dedim:

“—Önünüzdeki safın boşluğunu doldurun!”

Bir; işte busevap var. Allah bir derece yükseltiyor. Orada bir boşluk gördünüz, doldurdunuz. Kimisi yapmıyor bunu. Neden? Arkası daha rahat... Sen gidersen safı sık yapayım, doldurayım diye, sana bir yamuk yamuk bakıyor. Kızıyor,

Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVIII, s.438; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.148, no:536; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.438, no:1513; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.I, s.378, no:3831; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.620, no:20554; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s.209, no:7148.

homurdanıyor, geri çekiliyor. Bilmediği için. Safın sık olması makbul. Boşluk olmaması makbul. Boşluğu doldurmak sevap. Ön tarafa atılan adım çok sevaplı.

Bir de, “Safın muntazam olması namazın ikâmesindedir.” diyor Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifte. Yani saf böyle olmayacak. Nasıl olacak? Dümdüz olacak. İp çekilmiş gibi olacak. Eğri olursa ne olur? Namazı kılanlar namazı tam ikâme etmemiş olurlar. Tam kılmamış olurlar. Neden? Safı eğri yaptılar da ondan. Safı da muntazam yapacaklar. Safın intizamı da namazın ikâmesinden bir parçadır.

Onun için ne diyoruz?

“—Aman omuzlarınıza bakın, aman ayak uçlarınıza bakın; hizayı sağlayın!”

Neden? Namazınız tam olsun diye diyoruz. Bunlar önemli şeyler. Bunların ne faydası var? Ne hikmeti var? Çok faydası ve çok hikmeti var. İntizama alıştırıyor bizi.

Namaz vakitlerinin ne kadar büyük faydası var. Bizi zamana bağlıyor. Dünya üzerinde hangi milletin böyle zamanla bu kadar yakın ilişkisi vardır? İkinci oldu mu, olmadı mı? 3 dakika var, 5 dakika var. Daha bu saatler çıkmadan önce saat konusunda, her caminin duvarında bir çivi vardır, çizgiler vardır; öğle ne zaman olur, ikinci ne zaman olur, güneşe göre ve saire ve saire. Müneccimler vardır, muvakkitler vardır.

Muvakkit ne demek?

Vakti tayin edici insanlar. Yani takvim yok.

Takvimde ikinci şurada okunuyor diyoruz, bizim için şimdi kolay. Eskiden bunların hesabını yapan görevliler vardı. Ve güneş saatleri vardı. Bazı camilerde böyle yatay bir zemin üzerine dikilmiş çubuk, işaretler. Bazı camilerde de insanlar bozmasın, kurcalamasın diye duvarda. Böyle sivri bir şey işaretler. Birtakım çizgiler. İşte oralardan namazları hesap ederlerdi.

Bunlar önemli olan hususlar. Namazın tamam olmasını sağlıyor. Ve insanı intizama alıştıyor. Efendimiz önemli olmasaydı önem vermezdi. Efendimiz safların arasına girip;

“—Sen geri git bakayım. Sen öne çık bakayım!” diye böyle hizaya sokardı.

Hakikaten insanlar da bazen dikkat etmiyorlar buna. Yani ben o kadar mikrofonu elime alıyorum, söylüyorum, adam ötekilerden bir karış önde farkında değil veya geride farkında değil. Saf o tarafa doğru böyle gitmiş, şöyle dönmüş, yelken bezi gibi kıvrılmış. Şöyle bir sağına soluna bak.

Kimisi de yamuk duruyor, ötekilere diyor ki:

“—Düzelt düzelt!”

“—Yâ sen yamuk duruyorsun, kendin yamuk duruyorsun!”

Başkalarını yamuk görüyor. Ortadakine bakacak. İmamın arkasında ortadaki insana bakacak. Hizayı öyle sağlayacak. Sen böyle yamuk durursan, herkesi yamultursun tabii. Senin duruşunun önemi var. Bu bir matematik, geometri meselesi.

Demek ki safları muntazam yapacağız. Çünkü Allah rahmet ediyor, melekler dua ediyor. Bir de önümüzde boşluk varsa dolduracağız. Saflarımız sımsıkı olacak. *Bünyanü'n mersus* gibi, yani birbirine iyice kenetlenmiş kale duvarı gibi olacak Müslümanlar. Birbirini sevecek. Birbirine yardım edecek. Birbirinin yardımına koşacak. Bizler iyi müslüman olmadığımızdan, müslümanlar dünyanın her yerinde sıkıntı çekiyor. İyi müslüman değiliz maalesef... İyi müslüman olsak böyle olmazdı. Allah bizim kusurlarımızı lütfuyla ıslah eylesin.

d. İlk Safta Namaz Kılmanın Fazileti

Dördüncü hadîs-i şerif.

Bu da Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî'de kaydedilen bir hadîsi şerif. Ebû Ümâme el-Bâhilî RA ravis. Bu da aynı konuda. Ne buyurmuş Efendimiz SAS bu rivayete göre:⁵

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصَّفِّ الْأَوَّلِ، سَوُّوا
صُفُوفَكُمْ، وَحَاذُوا

بَيْنَ مَنَاكِبِكُمْ، وَلِينُوا فِي أَيْدِي إِخْوَانِكُمْ؛
وَسُدُّوا الْخَلَلَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ

⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.262, no:22317; Taberânî, *Mu'cemü'lKebir*, c.VIII, s.174, no:7727; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.404, no:1587; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.619, no:20553; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s.211, no:7150.

يَدْخُلُ فِيمَا بَيْنَكُمْ مِثْلَ الْحَذَفِ

(حم. طب. عن أبي أمامة)

RE. 91/4 (*Inna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale's-saffi'l-evveli, sevvû sufûfeküm, ve hâzû beyne menâkibeküm, ve lînû fî eydî ihvâniküm; ve süddü'l-halele, feinne's-şeytâne yedhulu fîmâ beyneküm misle'l-hazefi.*)

(*Inna'llàhe ve melâiketehû*) “Hem Allah-u Teâlâ Hazretleri hem melekleri, (*yusallûne*) salât u selâm ederler.” Ama Allah'ın salâtı rahmet demek, meleklerin salâtı dua demek. Bunu unutmayacaksınız. “Allah da melekleri de salât ederler. Kime? (*Ale's-saffi'l-evvel*) İlk safa salât ederler.”

(*Sevvû sufûfeküm*) “Saflarınızı müsavi yapın! Yani muntazam yapın, dümdüz yapın demek. (*Ve hâzû beyne menâkibeküm*) Omuzlarınızı hizaya getirin! Omuzlarınız arasında hizayı sağlayın. Birisi önde birisi arkada filan olmasın!”

Sonra? (*Ve lînû fî eydî ihvâniküm*) “Kardeşlerinizin önünde, ellerine karşı yumuşak olun!”

Bu ne demek?

Şimdi yan yana duran insanın elleri birbirine değiyor. Kolları birbirine değiyor. Kimisi nerdeyse böğrüne dirseğini saplayacak yanındakinin. Canını çıkartacak. Ciğerini patlattırarak nerdeyse karnından... Kızıyor, “Niye girdin araya?” diye. Hava sıcaksa, bilmem neyse filan kızıyor kimisi. Böyle sert... Veyahut ben rahat durayım diye fazla parsel kapmak

için, yer kapmak için geniş duruyor böyle. Sokmak istemiyor seni araya.

Bilhassa Suudi Arabistan'da bunu çok görüyorum. Böyle ayaklarını açıyorlar köprü gibi. Şişiyorlar böyle. Ben sizi bir rekât sonra görürüm diyorum kendim arkadan. Mahsustan. Böyle bakıyorum. Bir rekât inip secde yaptıktan sonra o duygu gidiyor tabii. Bakıyorsun araları böyle seyrek seyrek. E ne oldu? İlk başta şiştiniz de ondan. İki tarafa böyle sert durdunuz da ondan. Bak ne diyor Peygamber Efendimiz? Ellerinizi kardeşlerinizin yanında yumuşak tutun, yani öyle sert olmayın. Yumuşak, elastikî olun!

(*Ve süddü'l-halele*) “Ve boşlukları doldurun!”
“—Ha şurada bir insan girecek yer var!”

“—Hemen oraya girmek lazım! O boşluğu doldurun, kapatın!”

Sonra? (*Feinne's-şeytâne yedhulu fîmâ beyneküm misle'l-hazefi*) “Şeytan çünkü sizin aranızdaki o boşluklara hazef gibi girer.”

Hazef ne demek? *Hazef*'in birkaç mânası var. Bir mânası karakarga demek. Karakarga gibi girer araya boşluğu gördü mü. Bir mânası kara koyun demekmiş. Çeşitli manaları var. Kuşlardan işte karga veya böyle karakaz filan gibi izah ediliyor. Koyunlardan da kulaksız karakoyun gibi, kulaksız kuyruksuz, Yemen'de olan bir çeşit koyuna derlermiş. Bir de kargaya derlermiş. Ekin kargasına derlermiş. Ekin kargaları böyle hop aralara girip böyle tık tık tık şey aldıkları gibi şeytan da arada boşluk girince görünce girer.

O bakımdan, şeytana araya sokmamak bakımından safları doldurmak lazım. Suudlular da şeytan araya girmesin diye ayaklarını açıyor aslında. Araya böyle birbirlerine yaslanıyorlar ki şeytan girmesin diye ama yumuşak olacak. Çünkü çok serbest olunca, oraya birisi daha girerse daha iyi olur. Onlar öyle genişken kapatmaya çalışıyorlar. Bir rekâta pilleri bitiyor. Kalktıkları zaman aralık kalıyor ve şeytan giriyor o zaman araya... Tecrübeyle öyle. Bu hadîs-i şerifte de Efendimiz'in saflar hususundaki nasihatini bir kere daha görmüş olduk.

e. İlim Öğretmenin Fazileti

İlmi başkalarına öğretme konusunda...

Bu da yine Ebû Ümâme Hazretlerinden Taberânî'nin rivayet ettiği bir hadîs-i şerif. Başka kaynaklarda da var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

إِنَّ اللَّـمَّ وَمَلَائِكَتَهُ، حَتَّى النَّمْلَةَ فِي جُحْرِهَا، وَحَتَّى
الْحُوتَ فِي الْبَحْرِ

لِيُصَلُّوا عَلَيَّ مَعْلَمِ النَّاسِ الْخَيْرِ

(طب. والضياء عن أبي أمامة)

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.234, no:7912; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.333, no:513; Ebû Ümâme RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.145, no:28736; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s.207, no:7143.

RE. 91/5 (*İnna'llàhe ve melâiketehû, hatte'n-nemlete fî cuhrihâ, ve hatte'l-hûte fî'l-bahri, leyusallûne alâ muallimü'n-nâse'l-hayr*) “Allah, melekleri, hatta yuvasındaki karıncalar ve sudaki balıklar insanlara ilim öğreten kimseye dua ederler.” diye hadis-i şerif var...

(*İnna'llàhe ve melâiketehû*) “Hiç şüphe yok ki Allahu Teâlâ Hazretleri de melekleri de, (*hatte'n-nemlete fî cuhrihâ*) hattâ yuvasındaki karıncalar bile, (*ve hatte'l-hûte fî'l-bahri*) hatta denizdeki balıklar bile, (*leyusallûne*) muhakkak ki dua ederler. Allah rahmet eder. Melekler, karıncalar, balıklar da dua ederler.” Kime? (*Alâ muallimi'n-nâsi'l-hayr*) “İnsanlara hayrı öğreten hayır öğreticilerine böyle dua ederler.”

Hayır öğretmek çok kıymetli bir şey. Hayrı öğretmek; İslâm'ı, hakikati, dini, hadis, tefsir, fıkıh öğretmek. Neyse yani. Bir hayırlı şeyi öğretene, böyle bakın bize kimler dua ediyormuş da destekliyormuş, haberimiz yok. Delikteki karıncalar bile bize dua ediyormuş. Denizdeki balıklar bile bize dua ediyormuş. Tabi bu onlar bile dua ederse, melekler dua ederse o kimsenin ne kadar güzel bir durumda olacağı oradan anlaşılır.

f. Cuma Günü Sarık Sarmanın Fazileti

Altıncı hadîs-i şerifi de okuyuverelim!

Bu da sarıkla ilgili bir hadîs-i şerif. Şirâzî'de, Taberânî'de var. Daha başka kaynaklarda var. İbnü'l-Cevzî *Mevzuât*'ında zikretmiş. Ama bunu te'yid eden başka hadîs-i şerifler de var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَمَلَائِكَتُهُ يُصَلُّونَ عَلَى أَصْحَابِ
الْعَمَائِمِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

(طب. عق. والشيرازى فى الألقاب عن أبى الدرداء، وابن الجوزى فى الموضوعات)

RE. 91/6 (*Inne'llâhe azze ve celle ve melâiketehû yusallûne alâ ashâbi'l-amâimi yevme'l-cumuati*)

(*Inne'llâhe azze ve celle ve melâiketehû*)
“Aziz ve celil olan Allahu Teâlâ Hazretleri de melekleri de (*yusallûne alâ ashâbi'l-amâimi yevme'l-cumuati*) cuma gününde sarık sarınmış olanlara salât ederler. Yani Allah rahmet eder, melekleri dua ederler.”

Muhterem kardeşlerim sarıkla ilgili çeşitli hadîs-i şerifler vardır. Sarık sarınmak ve onun ucunu şöyle arkadan salıvermek hakkında hadîs-i şerifler vardır. Efendimiz SAS sarığı tavsiye etmiştir. Kendisi de sarmıştır.

Ama sarık bazen yıkanıyor, bazen bulunmabiliyor. Sarıksız takke giydiği zaman olmuştur. Hatta başı açık kıldığı zaman olmuştur. Bazen de takke üzerine sarık sardığı zaman olmuştur.

Sarık sarmak tavsiyesi vardır hadîs-i şeriflerde.

⁷ Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.336, no:3487; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.II, s.394, no:3075; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.190; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.115, no:134; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.488, no:1512; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.347; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.73, no:1783; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VIII, s.207, no:7144.

Onun için işte bizim dinî kıyafet olarak camilerimizde imamlar sarık giyiniyorlar.

Sarığın her sarması sevabın artmasına sebep olur. Her sarmasına bir *kevr* derler. Her kevrî bir miktar daha, sevabın bir kat daha artmasına sebep olur. Binâen aleyh biraz uzunca olmalı. Onun için ne kadar çok sarılırsa sevabı çok olur. Böyle sarıklarını sarıp hem başı korumuş oluyor hem de bu İslâmî bir kıyafet oluyor. Mümkün oldukça buna riayet etmeye çalışmak lazım!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi kılık bakımından, kıyafet bakımından, kalp bakımından, kalıp bakımından, şekil bakımından, öz bakımından; her bakımdan rızasına uygun hareket edenlerden eylesin... Allah hepinizden razı olsun...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
24. 09. 1995 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

